

Výstupy mimořádného šetření o učitelích v České republice

Začátkem roku 2019 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy „Mimořádné šetření ke stavu zajištění výuky učitelů“. Účast v něm byla povinná pro všechny mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy (s výjimkou konzervatoří). Z celkového počtu 8 557 subjektů předalo údaje celkem 8 549 z nich. Účast škol tedy činila 99,9 %.

Mimořádné šetření potvrdilo domněnku, že situace ve školství není z hlediska personální obsazenosti pedagogů ideální. Učitelé důchodového věku ze školství postupně odcházejí a absolventů s pedagogickým vzděláním, zejména přímo v učitelských oborech, je v současné době ve vzdělávací soustavě nedostatek. Mnohé školy si tak nemohou učitele vybírat a snaží se alespoň o to, aby zájemce o místo učitele splňoval zákonem stanovenou kvalifikací¹ a byl ochoten toto zaměstnání vykonávat. Ani takoví učitelé však nejsou vždy na trhu práce k dispozici, o čemž vypovídají, zejména pak v některých krajích, vyšší podíly učitelů bez zákonem stanovené kvalifikace. Podíl učitelů bez kvalifikace předepsané zákonem o pedagogických pracovnících činí v celorepublikovém průměru 6,6 % (tj. zhruba 8,9 tis. úvazků), situace se v jednotlivých krajích významně liší, někde dosahuje až 12,5%.

V dotazovaných školách působilo k okamžiku šetření bez ohledu na druh pracovního poměru téměř 150,6 tis. učitelů, čemuž odpovídalo více než 135,3 tis. úvazků. Z pohledu úvazků to bylo nejvíce ve středních školách (28,3 %) a nejméně ve vyšších odborných školách (0,9 %).

Charakteristický je celkově velmi vysoký průměrný věk 47,2 let, průměrný věk učitelů na středních školách je dokonce (49,4 let).

Pro školství je typická výrazná genderová nevyváženost, na muže totiž připadá pouze 19,2 % úvazků. Maximální zastoupení mužů je na středních školách (39,7 %). Z pohledu výuky muži v některých předmětech dokonce mírně převládají, jde např. o předměty informatika na 2. stupni základních škol nebo o fyziku na středních školách.

Vysokoškolské magisterské nebo vyšší vzdělání dominuje mezi učiteli jako nejvyšší dosažené vzdělání (70,9 %), u mateřských škol je však přirozeně nejvyšší podíl středoškolského vzdělání s maturitou (65,8 %), což odpovídá kvalifikačním požadavkům na tuto profesi. Pouze 77,7% učitelů je absolventy pedagogických oborů.

Ve školním roce 2018/2019 bylo ve školách zhruba 3,7 % začínajících učitelů, což je pro přirozenou obnovu nedostačující. U více než 8,6 tis. úvazků učitelů (6,4 %) byl školami avizován jejich odchod do důchodu od školního roku 2019/2020 (nejvíce u mateřských škol – 6,8 %, nejméně u vyšších odborných škol – 5,5 %). V případě krajů jsou opět významné odlišnosti.

Školy všech typů, které se šetření účastnily, shodně avizovaly vysokou poptávku po učitelích. Ve středních školách jde nejčastěji o učitele matematiky, anglického jazyka, českého jazyka a literatury, fyziky a předmětů z oborů Strojírenství a strojírenská výroba a Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika. Problémem však zůstává dostupnost (vhodných) kandidátů na trhu práce, kdy 66,4 % škol hodnotilo situaci jako významný až kritický problém.

¹ All teachers have to fulfill a pedagogical qualification, its types and forms are prescribed by the Act on pedagogical staff (Nr. 561/2004 Coll.). Od 1. ledna 2015 umožňuje novela zákona o pedagogických pracovnících řediteli střední školy uznat statut pedagogického pracovníka a zaměstnat jako učitele tzv. uznávaného odborníka v oboru, i když nemá požadované pedagogické vzdělání. Jeho úvazek však nesmí přesáhnout polovinu týdenní pracovní doby a tento odborník musí nadále aktivně působit v oboru.

Pokyny pro překlad:

střední a vyšší odborné školy (upper secondary and tertiary professional schools)

ve školách zřizovaných kraji (in schools goverened/funded by regions/regional authorities???)

úvazků (full time equivalent- FTE)

všude, kde se objevuje „ve středních školách“ překládat jako (upper secondary including VET schools)

vyšší vzdělání (tertiary professional education level)

pozor na čísla- místo čárky je tečka